МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ
КАФЕДРА ФІЗИКИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

ШАРКО В. Д., КОРОБОВА І. В.

Науково-дослідна і педагогічна практика магістрантів: організація і проведення

Навчально-методичний посібник
для студентів напряму підготовки «Фізика*»
денної, заочної та екстернатної форм навчання

Херсон
2012

УДК 371.31
ББК 65.291 я 7
Ш 83

Науково-дослідна і педагогічна практика магістрантів: організація і проведення [для студентів напряму підготовки «Фізика*» денної, заочної та екстернатної форм навчання] / В. Д. Шарко, І. В. Коробова. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2012. – 36 с.

Укладачі: Шарко Валентина Дмитрівна
Коробова Ірина Володимирівна

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор М.М.Сидорович

Обговорено на засіданні кафедри фізики
Протокол № 1 від 03.09.2012 р.

Розглянуто на засіданні науково-методичної ради факультету фізики, математики та інформатики
Протокол № 1 від 13.09.2012 р.

Схвалено науково-методичною радою ХДУ
Протокол № 2 від 08.11.2012 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою ХДУ
Протокол № 4 від 26.11.2012 р.

Навчально-методичний посібник містить вимоги і рекомендації з організації, проведення і звітування з науково-дослідної та науково-педагогічної практик магістрантів очної, заочної та екстернатної форм навчання фахівців з напряму підготовки 8.040203. Фізика*.

© Шарко В. Д., 2012
© Коробова І. В., 2012

Зміст

I. Вступ
1.1. Загальні положення 4
1.2. Мета і завдання практики 4
1.3. Порядок проведення практики 5
1.4. Обов'язки керівників практики 6
1.5. Обов'язки магістранта 7

II. Науково-дослідна практика 7
2.1. Мета і завдання науково-дослідної практики 7
2.2. Зміст науково-дослідної практики 8
2.3. Підведення підсумків науково-дослідної практики 11

III. Педагогічна (асистентська) практика 11
3.1. Мета і завдання педагогічної практики 11
3.2. Зміст педагогічної практики 12
3.3. Організація проходження педагогічної практики 16
3.4. План проходження педагогічної практики 16
3.5. Контроль роботи й звітність магістрантів з педагогічної практики 17

IV. Вимоги до звіту магістранта про науково-дослідну та педагогічну практику 18

V. Оцінювання результатів практики магістранта 20

VI. Список використаних джерел 20

VII. Додатки 21
Додаток 1. Індивідуальна програма науково-дослідної і педагогічної практики . 21
Додаток 2. Титульний аркуш звіту про проходження практики 25
Додаток 3. План-конспект фрагменту заняття 26
Додаток 4. План-конспект заняття 27
Додаток 5. Схема аналізу заняття 28
Додаток 6. Звіт магістранта з педагогічної практики 29
Додаток 7. Оцінний аркуш 30

І. ВСТУП

1.1. Загальні положення

1.1. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Наказу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», листа Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 № 1/9-98 «Про практичну підготовку студентів», проекту Положення про практичну підготовку студентів вищих навчальних закладів від 09.02.2011, розробленого Міністерством освіти і науки України; Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти з напряму підготовки «8.040203. Фізика* (Спеціалізація: інформатика)».

1.2. Практика магістрантів є складовою частиною основної освітньої програми вищої професійної освіти. Практику проходять магістранти з усіх напрямів підготовки, що навчаються за затвердженими програмами магістерської підготовки. Практика магістрантів напряму підготовки «8.040203. Фізика*» є обов'язковим розділом освітньої програми магістратури. Вона являє собою вид навчальних занять, безпосередньо орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх магістрів.

1.3. Основними видами практики відповідно до професійних компетенцій магістра є педагогічна і науково-дослідна. Програми цих видів навчальної практики відповідають компетентністній моделі випускника магістратури з напряму «Фізика*».

1.4. Програма практики визначає цілі і завдання практики, порядок її організації й керівництва, розкриває зміст і структуру практики, вимоги до звітної документації, а також регулює питання організації й проходження всіх видів практик магістрантами фізичного відділення факультету фізики, математики та інформатики Херсонського державного університету.

1.2. Мета і завдання практики

2.1. Практика магістрантів має на меті розширення професійних знань, отриманих ними в процесі навчання, і формування практичних навичок ведення самостійної науково-дослідної та науково-педагогічної роботи.

2.2. Основним завданням практики є набуття досвіду практичної діяльності й формування професійних компетенцій, а також добір необхідних матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи – магістерської дисертації.

2.3. Цілі, завдання й обсяг конкретної практики визначаються відповідними нормативними документами Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, загальними положеннями, рекомендованими навчально-методичним відділом і затвердженими вченою радою Херсонського державного університету.

Метою *науково-дослідної й науково-педагогічної практики* є реалізація вимог Державного освітнього стандарту, відповідно до яких однією з основних областей професійної діяльності магістра є науково-дослідна діяльність, а також робота у

якості викладача. У процесі педагогічної практики повинні бути забезпечені вимоги, обумовлені спеціалізованою підготовкою магістра в освітній діяльності, які включають: володіння навичками самостійної науково-педагогічної діяльності, що вимагають значної підготовки у відповідному напрямку; наявність умінь формулювати й вирішувати завдання, що виникають у ході науково-педагогічної діяльності й потребують поглиблених професійних знань і вмінь.

1.3. Порядок проведення практики

3.1. Для кожної практики випускаючими кафедрами, що забезпечують підготовку магістрів по певному профілю, розробляється програма, у якій формулюються цілі й завдання практики, її зміст і вимоги до індивідуального завдання.

3.2. Строки практики встановлюються відповідно до наказу ректора на підставі навчальних планів магістерської програми. Тривалість магістерської практики - 8 тижнів.

3.3. Практики можуть проводитися в сторонніх організаціях або на кафедрах і в лабораторіях вузу, що володіють необхідним кадровим і науково-технічним потенціалом. Місця проходження практики повинні підбиратися відповідно до обраної теми дослідження й передбачати можливість одержання магістрантом необхідної інформації для написання надалі магістерської дисертації. Практика може проводитися на випускаючих кафедрах і в інших підрозділах університету, в якому навчається студент.

3.4. Загальне керівництво й організація практики магістрантів здійснюється випускаючою кафедрою разом з відділом працевлаштування, який оформляє договори з організаціями на проведення практики. Для розв'язку конкретних питань організації практики й контролю над її проходженням наказом ректора призначаються керівники практики із числа викладачів випускаючої кафедри. При проведенні практики в іншій організації (підприємстві) з їхнього боку призначається представник – керівник практики від організації.

3.5. Випускаюча кафедра разом з керівником профілю (напрямку) магістерської підготовки формує контингент керівників практик, представляє списки керівників практик для підготовки наказу по практиці; проводить у встановлений термін атестацію магістрантів з виставлянням оцінки за практику; представляє звіт з проведення практики за встановленою формою. Безпосереднім керівником практиканта є науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи магістранта. Загальне керівництво науково-педагогічною практикою магістрантів, що навчаються за конкретною освітньою програмою, забезпечує завідувач кафедри або, з його доручення, науковий керівник освітньої програми магістерської підготовки.

Зміст практики визначається *індивідуальною програмою*, яка розробляється магістрантом разом з керівником і затверджується керівником магістерської програми. Програма повинна бути тісно пов'язана з темою дисертаційного дослідження. Основна ідея практики, яку повинен забезпечити її зміст, полягає у формуванні методичних умінь, пов`язаних з педагогічною діяльністю викладача

вищого навчального закладу, у тому числі функцій проектування, конструювання й організації навчального процесу. Види діяльності магістранта в процесі проходження практики припускають формування й розвиток стратегічного мислення, бачення ситуації, вміння керувати групою людей.

3.7. За результатами практики магістрантом повинен бути складений звіт у відповідній формі. По закінченню практики проводиться підсумкова конференція, на якій здійснюється захист результатів практики з виставлянням оцінки.

Атестація за підсумками практики проводиться на випускаючій кафедрі комісією в складі керівників практики від кафедри фізики і кафедри педагогіки і психології, а також представників деканату.

3.8. Магістрант, що не виконав програму практики з поважної причини, направляється на практику вдруге у вільний від навчання час. Магістрант, що не виконав програму практики без поважної причини, за що й одержав незадовільну оцінку за результатами атестації, представляється до відрахування, як такий, що має академічну заборгованість.

1.4. Обов'язки керівників практики

1.4.1. Керівник практики від університету:

1.4.1.1. Разом з деканатом формує списки магістрантів, які повинні проходити практику;

1.4.1.2. Погоджує з організацією програму практики й календарні строки її проведення, представляє списки магістрантів на проходження практики, а також, за необхідності, готує документи для одержання допуску до робіт зі спеціальної тематики;

1.4.1.3. Проводить збори магістрантів, знайомить їх зі строками й порядком проходження практики; з'ясовує, хто з магістрантів працює відповідно до профілю навчання або самостійно знайшов місце для проходження практики (із цими магістрантами слід погодити тему й індивідуальне завдання по практиці); іншим магістрантам пропонує можливі місця проходження практики з урахуванням заявок від підприємств;

1.4.1.4. Погоджує тематику й зміст практики з керівником магістранта;

1.4.1.5. Здійснює постановку завдань з самостійної роботи магістрантів у період практики з видачею індивідуальних завдань, надає відповідну консультаційну допомогу;

1.4.1.6. Здійснює систематичний контроль за ходом практики й роботою магістрантів;

1.4.1.7. Надає допомогу магістрантам із усіх питань, пов'язаних із проходженням практики.

1.4.2. Керівник практики від організації:

1.4.2.1. Контролює організацію практики відповідно до програми й укладеним договором на проведення практики;

1.4.2.2. Створює необхідні умови для виконання магістрантами програми практики, забезпечує дотримання ними правил внутрішнього розпорядку й техніки безпеки;

1.4.2.3. Надає можливість магістрантам ознайомитися з організацією робіт у підрозділах і брати участь у їхній діяльності, виконуючи конкретні завдання;

1.4.2.4. Надає допомогу магістрантам у доборі необхідних матеріалів для виконання індивідуальних завдань;

1.4.2.5. По закінченню практики дає відгук про роботу магістранта і якість підготовленого ним звіту.

1.5. Обов'язки магістранта

Магістрант при проходженні практики зобов'язаний:

1.5.1. Брати участь у всіх видах діяльності кафедри фізики, виконуючи всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики й індивідуальним завданням;

1.5.2. Вивчити й повністю підкорятися правилам внутрішнього розпорядку й техніки безпеки, установленим у Херсонському державному університеті і у всіх лабораторіях кафедри фізики;

1.5.3. Звітувати про виконувану роботу відповідно до графіка проведення практики;

1.5.4. По закінченню практики представити керівникові практики від університету письмовий звіт за встановленою формою й захистити його.

ІІ. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ПРАКТИКА

2.1. Мета і завдання науково-дослідної практики

Мета науково-дослідної практики – закріплення, розширення й поглиблення отриманих студентом у процесі аудиторних занять і самостійної роботи теоретичних знань зі спеціальних дисциплін магістерської програми підготовки фахівців зі спеціальності «Фізика».

Основні завдання практики:

- вивчення фундаментальної й періодичної літератури, нормативних і методичних матеріалів з питань, розроблюваним студентом у випускній кваліфікаційній роботі кваліфікаційного рівня «магістр»;
- підтвердження актуальності й практичної значущості обраної теми дослідження;
- критична оцінка досліджуваних питань;
- збір, систематизація й узагальнення практичного матеріалу для використання в магістерській дисертації;
- проведення наукових досліджень з фізики, астрономії та методики навчання фізики, передбачених планом магістерської роботи;
- підготовка тез доповіді на студентську конференцію або статті для опублікування.
- удосконалення навичок науково-дослідної роботи таких як: уміння

визначати проблему, формулювати гіпотези й завдання дослідження; розробляти план дослідження; вибирати необхідні й найбільш оптимальні методи дослідження; обробляти отримані результати, аналізувати й осмислювати їх з урахуванням наявних наукових досліджень; вести бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій; представляти підсумки наукового дослідження у вигляді звітів, рефератів, наукових статей.

2.2. Зміст науково-дослідної практики

Обсяг науково-дослідної практики становить 4 тижні.

Зміст науково-дослідної практики визначається тематикою магістерської дисертації.

Робота зі збору й обробки теоретичних, нормативних і методичних матеріалів визначається змістом першого розділу випускної кваліфікаційної роботи (магістерської дисертації), що має теоретичний (теоретико-методологічний) характер.

Ця робота починається після затвердження теми випускної роботи й триває протягом науково-дослідної практики.

До початку практики повинні бути виявлені проблеми в області теорії, методики, нормативного регулювання, а в процесі практики підтверджена їхня актуальність і практична значимість.

Збір, систематизація й обробка практичного матеріалу здійснюється відповідно до теми магістерської роботи.

У ході практики повинні бути визначені джерела одержання інформації (первинні документи, результати педагогічного експерименту й т.п.), способи обробки й узагальнення даних (таблиці, графіки, діаграми, формули розрахунків і т.п.), порядок формування даних у тексті дисертації й додатків до неї.

Пропозиції і рекомендації, розроблені студентом у ході практики, можуть мати теоретичний, методичний або практичний характер, стосуватися всіх питань теми, вони повинні бути грамотно сформульовані й письмово оформлені.

Зміст науково-дослідної роботи має знайти відображення в індивідуальному плані (завданні), який планує студент виконати в період практики. Враховуючи вищезазначене, до плану індивідуального завдання студент може включити

у випадку проведення експериментальних досліджень з фізики такі пункти:

- опрацювати літературу з проблеми дослідження;
- написати теоретичний розділ магістерської роботи за узгодженим з науковим керівником планом;
- розробити модель експериментальної установки для дослідження …..;
- підібрати обладнання для створення експериментальної установки, призначеної для дослідження ….;
- виготовити установку для дослідження залежності …..;
- розробити програму проведення досліджень…із застосуванням розробленого устаткування;
- провести експериментальне дослідження явища …, залежності між …та зробити необхідні розрахунки;
- проаналізувати отримані результати і зробити висновки;

- здійснити статистичну обробку результатів експерименту (за необхідності)
- описати експериментальний і статистичний матеріал у другому розділі магістерської дисертації за узгодженим з науковим керівником планом;
- підготувати за результатами експерименту статтю або тези доповіді на Всеукраїнську студентську науково-практичну конференцію;
- підготувати роботу на всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт;

у випадку проведення теоретичних досліджень з фізики такі пункти:

- вивчити літературу по тематиці дослідження;
- оформити теоретичний розділ, в якому висвітити основні теоретичні положення досліджуваної проблеми, що існують в даному розділі науки, задачі які будуть розв'язуватися у випускній роботі;
- обґрунтувати вибір моделі, яка буде використана при розв'язувані поставленої задачі, описати цю модель, межі її застосування, указати переваги та недоліки;
- у випадку, коли метою роботи є створення комп'ютерної моделі розробити алгоритм програми та програму для комп'ютерного моделювання заданого процесу, дослідити процес на комп'ютерній моделі при різних значеннях вихідних параметрів. Проаналізувати отримані результати і порівняти їх з літературними даними, отриманими експериментально. Зробити висновок про коректність розробленої комп'ютерної моделі;
- у випадку, коли завданням дослідження є проведення розрахунків на основі вибраної моделі, описати поставлену задачу, вибрану модель взаємодії або процесу, описати математичний апарат, який буде використовуватися при розрахунках або комп'ютерну програму для наближених розрахунків. Провести розрахунки для різних режимів процесу або для різних точок середовища і моментів часу. Порівняти результати розрахунків з експериментальними результатами, оцінити похибку визначення параметрів на основі застосованої моделі, зробити висновок про межі застосування вибраної моделі;

у випадку проведення досліджень з методики навчання фізики та астрономії такі пункти:

- опрацювати літературу з проблеми дослідження;
- написати теоретичний розділ магістерської роботи за узгодженим з науковим керівником планом;
- розробити програму експериментального дослідження ефективності розробленої методики формування …;
- розробити текст анкети для вивчення питання про …;
- підібрати методику дослідження обраної проблеми у практиці навчання учнів фізики (астрономії);
- провести констатувальний педагогічний експеримент з вивчення думок вчителів і розподілу учнів за рівнями сформованості обраних показників ефективності розробленої методики;
- обробити результати анкетування (тестування) та здійснити їх кількісний і якісний аналіз;
- описати результати педагогічного експерименту, зробити висновки стосовно

готовності вчителів до розв`язання досліджуваної проблеми і результативності навчального процесу за обраними критеріями і показниками до початку формувального етапу педагогічного експерименту;
- розробити методику, пов`язану з обраною темою дослідження (наприклад, здійснення екологічного виховання учнів на уроках фізики засобами фізичних задач тощо);
- підготувати матеріали для вчителів і учнів з апробації розробленої методики...;
- описати сутність розробленої методики у другому розділі магістерської роботи за узгодженим з науковим керівником планом;
- передбачити можливість спостереження за перебігом процесу впровадження розроблених матеріалів у практику навчання учнів фізики та підібрати найбільш доцільний спосіб фіксації їх результатів;
- провести діагностичні зрізи у контрольних і експериментальних класах з виявлення зрушень у показниках і критеріях досліджуваних характеристик за обраними показниками і критеріями;
- обробити результати контрольних вимірів, здійснити їх якісний і кількісний аналіз із залученням статистичних методів;
- описати результати експериментальних досліджень у третьому розділі магістерської роботи;
- підготувати за результатами дослідження статтю або тези доповіді на Всеукраїнську студентську науково-практичну конференцію;
- підготувати роботу на всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт;

У процесі *науково-дослідної практики* керівниками повинні бути створені умови (консультації, література, обладнання), що забезпечуватимуть дотримання вимог до підготовки магістрів з науково-дослідної роботи, яка включає уміння:
- визначати проблему, формулювати гіпотези й завдання дослідження; розробляти план дослідження;
- вибирати необхідні й найбільш оптимальні методи дослідження; обробляти отримані результати, аналізувати й осмислювати їх з урахуванням наявних наукових досліджень;
- вести бібліографічну роботу з залученням сучасних інформаційних технологій;
- представляти підсумки наукового дослідження у вигляді звітів, рефератів, наукових статей.

Обсяги й види робіт з науково-дослідної практики визначаються відповідними державними освітніми стандартами з напрямку підготовки 8.040203. Фізика*.

Результати виконання програми індивідуальних досліджень за матеріалами звіту про науково-дослідну роботу оцінюються як одна зі складових навчальної практики.

2.3. Підведення підсумків науково-дослідної практики

1. По закінченню практики магістрант заповнює індивідуальний план магістранта у відповідному розділі.

2. Атестація за підсумками практики проводиться на випускаючій кафедрі й за підсумками атестації магістрантові виставляється оцінка.

По закінченню практики магістрант, не пізніше 10 днів після завершення практики, здає залік комісії, призначеною випускаючою кафедрою. До складу комісії входять керівник практики від університету, керівник магістерської програми, керівник практики від підприємства.

При оцінці підсумків роботи студента береться до уваги характеристика, дана йому керівником практики від підприємства.

3. Магістранти, що не виконали програми практики без поважних причин або, що одержали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету, що як мають академічну заборгованість у порядку, передбаченому Статутом університету й діючим Положенням.

4. В випадку невиконання магістрантом програми практики по поважних причинах розв'язком керівника магістерської програми визначається індивідуальна програма її проходження.

5. В якості основної форми й виду звітності встановлюється письмовий звіт. Форма, зразковий зміст і структура письмового звіту представлені в Додатках 2-7. Форма контролю проходження практики - диференційований залік. Оцінка по науково-дослідній практиці прирівнюються до оцінок з теоретичного навчання й виставляється магістрантові комісією, створеною на кафедрі за підсумками розгляду звіту з практики.

6. Звіт повинен містити відомості про конкретно виконану студентом науково-дослідній роботі в період практики. Він може містити наступні розділи:

- мету наукової роботи;
- предмет дослідження;
- методика одержання інформації;
- аналіз отриманих результатів;
- висновки в пропозиції;
- список використаних джерел і літератури.

ІІІ. ПЕДАГОГІЧНА (АСИСТЕНТСЬКА) ПРАКТИКА

3.1. Мета й завдання педагогічної практики

Мета педагогічної практики – набуття практичних навичок самостійної науково-дослідної роботи, вироблення вмінь застосовувати отримані знання при розв'язуванні конкретних навчальних питань, а також набуття досвіду педагогічної діяльності.

При проходженні *педагогічної практики* магістранти повинні ознайомитися з принципами організації навчального процесу у вузі, порядком формування навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін і їх методичного

забезпечення. У процесі науково-педагогічної практики перевіряються вміння й навички магістранта:

- визначити цілі й завдання провідної дисципліни (спеціального курсу, спеціального семінару), а також її взаємозв'язок з іншими дисциплінами освітньої програми;
- сформувати програму навчальної дисципліни й підготувати її методичне забезпечення;
- диференціювати зміст навчальної дисципліни й методику її викладання, виходячи з різних вимог і очікувань аудиторії слухачів (професійних, вікових і інших);
- проводити основні види навчальних занять (лекції, практичні й семінарські заняття) по дисциплінах, закріплених за відповідною кафедрою;
- здійснювати підготовку завдань для письмових робіт студентів і перевірку зазначених робіт (контрольних, рефератів, тестових завдань і т.п.).

Основні завдання практики:

– ознайомлення з індивідуальним планом викладача та змістом навчально-методичного забезпечення дисциплін, що викладаються на кафедрі;

– набуття досвіду зі складання робочої програми з обраної навчальної дисципліни, написання анотацій до курсових і випускних робіт, розробки текстів і планів лекцій, конспектів практичних і семінарських занять, сценаріїв виховних заходів;

– розробка методичного забезпечення проведення занять (добір і виготовлення наочності, підготовка дидактичного матеріалу до практичних занять, розробка тестів для контролю, створення кейсів з педагогічних ситуацій і т.п.);

– проведення навчальних занять (не менше 10 академічних годин) і виховних заходів (не менше двох) відповідно до затвердженого науковим керівником плану;

– вивчення досвіду роботи викладачів кафедр факультету з навчання студентів фізико-математичним дисциплінам;

– апробація результатів науково-дослідної роботи магістранта за час навчання по магістерській програмі на практиці;

– збір, систематизація й узагальнення практичного матеріалу для використання в магістерській дисертації;

– підготовка тез доповіді на наукову конференцію (сесію) або статті для опублікування.

3.2. Зміст педагогічної практики

Педагогічна практика магістрантів є обов'язковою складовою освітньої програми з підготовки магістра. При проходженні *педагогічної практики* магістранти повинні ознайомитися з принципами організації навчального процесу у вузі, порядком формування навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін і їх методичного забезпечення, основними видами діяльності викладача ВНЗ та їх змістом. У процесі науково-педагогічної практики перевіряються вміння й

навички магістранта:

- розробляти основні види документації викладача ВНЗ (індивідуальний план, робоча програма з дисципліни, план виховної роботи, графік самостійної роботи студентів та ін)
- визначити цілі й завдання обраної навчальної (фахової) дисципліни (спеціального курсу, спеціального семінару), а також її взаємозв'язок з іншими дисциплінами освітньої програми;
- сформувати програму навчальної дисципліни й підготувати її методичне забезпечення;
- диференціювати зміст навчальної дисципліни й методику її викладання, виходячи з різних вимог і очікувань аудиторії слухачів (професійних, вікових і інших);
- проводити основні види навчальних занять (лекції, практичні й семінарські заняття) по дисциплінах, закріплених за відповідною кафедрою;
- здійснювати підготовку завдань для письмових робіт студентів і перевірку зазначених робіт (контрольних, рефератів, тестових завдань і т.п.);

У ході практики магістранти виконують наступні види педагогічної діяльності: *навчально-методичну, навчальну й організаційно-виховну*.

Конкретний зміст усіх видів педагогічної діяльності відбивається в індивідуальному плані науково-педагогічної практики магістранта, складеного ним відповідно до завдання керівника практики. При підготовці індивідуального плану проходження практики доцільно ознайомитися зі структурою індивідуального плану роботи викладача, до якого прикріплено магістранта. У відповідності зі своїм індивідуальним планом магістрант повинен брати участь у всіх видах науково-педагогічної й організаційної роботи кафедри й (або) підрозділів вузу.

Результати проведеної роботи заносяться у щоденник проходження науково-педагогічної практики.

Зміст навчально-методичної роботи – як одного з видів діяльності викладача ВНЗ

За час практики магістрант повинен:

- вивчити структуру освітнього процесу в ХДУ й ознайомитися з правилами ведення викладачем звітної документації;

- вивчити документи нормативного забезпечення освітньої діяльності ХДУ. У процесі роботи з нормативними документами магістрант повинен вивчити структуру й зміст держстандарту щодо підготовки фахівців зі спеціальності «Фізика*» і виділити вимоги до професійної підготовленості бакалавра й/або магістра; проаналізувати навчальний план підготовки бакалавра (фахівця) і робочу програму забезпечуваного курсу;

- ознайомитися з методиками підготовки й проведення всіх форм навчальних занять - лекцій, лабораторних і практичних занять, семінарів, консультацій, заліків, іспитів, курсового й дипломного проектування;

- освоїти інноваційні технології навчання студентів;

- ознайомитися з існуючими комп'ютерними навчальними програмами, можливостями технічних засобів навчання і т.д.;

- визначити дисципліну та модуль, у межах якого будуть проведені навчальні заняття;

- ознайомитися з програмою і змістом обраного курсу;

- підготувати дидактичні матеріали до занять, які будуть проводитися магістрантом;

- познайомитися зі студентською групою, в якій будуть проводитися навчальні заняття, визначити пізнавальні потреби і можливості студентів.

Результатом цього етапу практики магістранта є конспекти занять, нотатки, схеми й інші дидактичні матеріали.

Магістрант відповідно свого індивідуального плану роботи повинен виконати основні завдання практики - ***відвідати заняття провідних викладачів факультету і кафедри з різних навчальних дисциплін (не менше двох відвідувань різних видів навчальних занять протягом першого тижня практики), а також усі лекції й семінарські заняття, проведені його керівником з дисципліни, яку він викладає***.

Магістрант повинен самостійно проаналізувати заняття, як лекційні, так і практичні, з погляду організації педагогічного процесу, особливостей взаємодії педагога й студентів, форми проведення заняття, методів, які застосовувалися, виду наочності, що використовувалась і т.д.

Результати аналізу оформляються у вільній письмовій формі або за формою, що додається.

Зміст навчальної роботи як основного виду діяльності викладача ВНЗ

Навчальна робота передбачає особисту участь магістранта в різних формах організації педагогічного процесу, до складу яких входять:

- підготовка лекції по темі, узгодженій з керівником практики й наближеної до напрямку наукових інтересів магістранта;

- читання пробних лекцій рекомендується тільки в невеликих студентських колективах під контролем викладача по темах, пов'язаних з його науково-дослідною роботою.

- підготовка й проведення практичних занять (семінарів) по темі, узгодженій з керівником практики ;

- підготовка й проведення лабораторних робіт;

- підготовка кейсів, матеріалів для практичних робіт, складання завдань і т.д. за завданням наукового керівника;

- розробка тестових завдань по навчальній темі для оцінювання результатів процесу навчання;

- розробка й проведення нового спецкурсу для 1-4 курсів;

- складання тематичних доповідей і контрольних робіт з різних дисциплін;

- участь у проведенні ділової гри для студентів;

- здійснення проміжної атестації студентів потоку (проведення колоквіумів і контрольних робіт; перевірка контрольних робіт);

- організація проведення модульного контролю;

- перевірка курсових робіт і звітів по практиках;

- проведення індивідуальних консультацій з обраної навчальної дисципліни для студентів;

- організація різних форм позааудиторної роботи;

- організація анкетування, соціологічних опитувань і т.п., передбачених програмою магістерського дослідження;

- проведення різних дослідницьких проектів - опитування студентів і випускників, моніторинг ринку праці й виявлення освітніх потреб цільової аудиторії;

- інші форми робіт, визначені науковим керівником.

Викладацька діяльність обов'язкова для магістрантів очної форми навчання, для заочної форми можливі різні варіанти проходження науково-педагогічної практики. Мінімальний обсяг навчальних доручень становить 12 годин. Необхідно провести не менш 2-х семінарів (практичних занять) тривалістю 2 години кожне, а також підготувати одне лекційне заняття у вигляді тексту або оформленої комп'ютерної презентації. Результати проведеного заняття оформляються в письмовій формі.

Магістрант може проводити навчальні заняття тільки разом з викладачем (як стажист). Присутність керівника практики в аудиторії при проведенні магістрантом навчальних занять є обов'язковим.

Магістрант самостійно аналізує результати заняття, у якому він брав участь, оформляючи їх у письмовій формі. Керівник практики дає первинну оцінку самостійної роботи магістранта по проходженню науково-педагогічної практики. При наявності зауважень магістрант негайно вживає заходів до їхнього усунення.

Магістрант повинен відвідувати заняття, підготовлені іншими магістрантами, і аналізувати і оцінювати їх за пропонованою схемою.

Зміст організаційно-виховної роботи як виду діяльності викладача ВНЗ

Організаційно-виховна робота передбачає участь магістранта в роботі науково-методичних семінарів кафедри та проведенні виховних заходів на у межах прикріпленої групи і факультету.

Разом з керівником магістрант визначає дисципліну й тему, по якій він повинен провести аудиторні заняття для студентів денного або заочного відділення. Як правило, тема заняття повинна бути пов'язана з темою дисертаційного дослідження або з майбутньою професією.

Для проведення занять практикант повинен ***розробити й погодити з керівником методичне забезпечення***, що включає обґрунтування актуальності теми заняття, її зв'язок з попередніми темами курсу, основні теоретичні положення теми, перелік питань, розглянутих на практичних заняттях, методичні вказівки до вивчення кожного питання теми, перелік контрольних питань для студентів, завдання, тести, кейси й т.п., що ставляться до досліджуваних питань. Крім того, повинен бути представлений список рекомендованої літератури до кожного розділу теми (відповідно до стандарту) із вказівкою сторінок, що рекомендуються для опрацювання студентами.

З виховної роботи магістрант повинен провести одну кураторську годину зі студентами прикріпленої групи, один виховний захід (відвідування виставки, підготовка до КВК, проведення екскурсії або диспуту) ***та один загально факультетський захід для студентів зі спеціальності «Фізика*»***.

Після проведення кожного заняття і виховного заходу практикант обговорює його результати з керівником (викладачем або куратором); якщо буде потреба, вносить корективи до методичного забезпечення заняття або виховного заходу.

3.3. Організація проходження педагогічної практики

Педагогічна практика організовується у зазначений термін, паралельно навчальному процесу магістрів. Обсяг науково-педагогічної практики становить 8 тижнів. Педагогічна практика включає наступні види робіт:

1. Аудиторна робота, яка здійснюється у формі *відвідування* магістрантом занять висококваліфікованих викладачів з метою вивчення методики *проведення* різних видів навчальних занять і проведення занять безпосередньо магістрантом у присутності наукового керівника (не менше 10 годин).

2. Теоретична і самостійна робота, яка включає наступні форми роботи:

- розробка методичного забезпечення навчальної дисципліни, у межах якої планується проведення занять, котра включає: підготовку робочої навчальної програми дисципліни, перелік контрольних питань для студентів, завдань, тестових завдань, і т.п.
- самостійна підготовка до проведення занять.
- розробка й перевірка контрольних робіт студентів.
- індивідуальна робота зі студентами (участь у роботі наукових гуртків, консультування й т.п.)
- підготовка звіту про проходження навчальної практики.

3.4. План проходження педагогічної практики

План проходження педагогічної практики включає:

1. Ознайомлення зі структурою робочої програми з окремої навчальної дисципліни та розробка проекту робочої програми одного з можливих спецкурсів за вибором студентів, розрахованого на 1 навчальний модуль. Робоча програма повинна містити:

- пояснювальну записку, в які має бути викладено: обґрунтування актуальності теми даного спецкурсу;
- визначення мети і завдань (теоретичних і практичних), які необхідно розв`язати для досягнення поставленої мети; переліку знань і вмінь, яких набуватимуть студенти під час вивчення даного спецкурсу;
- визначення міжпредметних зв`язків, які сприятимуть засвоєнню матеріалу з даного спецкурсу;
- розподіл годин на лекційні, практичні заняття та самостійну роботу студентів;
- зазначення виду підсумкового контролю та способу його проведення.
- перелік тем, що розкривають зміст даного спецкурсу, та визначення тематики лекційних і практичних занять;
- перелік питань, розглянутих на практичних заняттях, методичні вказівки до

вивчення кожного питання теми, перелік контрольних питань для студентів, завдання, тести, і т.п.;
- список рекомендованої літератури до кожного розділу теми із вказівкою сторінок, що безпосередньо стосуються до визначених тем;
- перелік сайтів в мережі Інтернет, пов`язаних з досліджуваними проблемами;
- перелік теки – завдань, самостійно виконаних студентами з запропонованих викладачем.

2. Визначення магістрантом разом з науковим керівником та викладачем дисципліни тем, по яким будуть проводитися аудиторні заняття для студентів. Бажано, щоб т***еми занять були пов'язані з темою магістерського дослідження***.

3. Розробка й узгодження з керівником методичного забезпечення (планів занять, дидактичних матеріалів, контрольних завдань тощо).

4. Проведення занять відповідно до індивідуального плану, обговорення занять із керівником, внесення, якщо буде потреба, коректив у їхнє методичне забезпечення. Підготовка матеріалів до написання звіту з даного розділу педагогічної практики.

5. Ознайомлення з планом роботи куратора. Визначення магістрантом разом з куратором теми кураторської години та дати її проведення. Узгодження змісту обраного виховного заходу. Підготовка і проведення кураторської години, обговорення її з куратором, виявлення зауважень та пошук шляхів усунення виявлених недоліків з метою їх подальшого усунення. Підготовка матеріалів до написання звіту з даного напряму педагогічної практики.

6. Ознайомлення з планом виховної роботи студентів (у заступника декана з виховної роботи). Визначення магістрантом разом з керівником практики теми загальнофакультетського виховного заходу і дату його проведення а також заступником декана і куратором загальнофакультетського заходу, в якому приймає участь прикріплена група студентів, та визначення ступеня участі в цьому заході магістранта. Підготовка матеріалів до написання звіту з даного напряму педагогічної практики.

7. Написання звіту про результати навчальної практики магістранта.

3.5. Контроль роботи й звітність магістрантів з педагогічної практики

Підсумкова атестація за науково-педагогічну практику проводиться науковим керівником магістерської програми за результатами оцінки всіх форм звітності магістранта**.**

Для одержання позитивної оцінки магістрант повинен повністю виконати весь зміст практики, сучасно оформити поточну й підсумкову документацію.

За результатами педагогічної практики магістрант одержує диференційовану **оцінку,** яка складається з наступних **показників:**

- оцінка психологічної готовності магістранта до роботи в сучасних умовах (оцінюються мотиви, що рухають починаючим викладачем у роботі, його розуміння цілей і завдань, що стоять перед сучасною професійною школою);

- оцінка технологічної готовності магістранта до роботи у сучасних умовах (оцінюється загальна дидактична, методична, технічна підготовка майбутнього

викладача, знання нормативних документів з організації навчально-виховного процесу професійної школи, володіння предметом);

- оцінка умінь планувати свою діяльність (враховуються уміння магістранта прогнозувати результати своєї діяльності, враховувати реальні можливості і всі резерви, які можна використати для реалізації наміченого); - оцінка викладацької діяльності магістранта (виконання навчальних програм, якість проведених занять, ступінь самостійності, інтерес до предмету, володіння активними методами навчання);

- оцінка роботи магістранта над підвищенням свого професійного рівня (оцінюється пошук ефективних методик і технологій викладання, самовдосконалення);

- оцінюються особистісні якості магістранта (культура спілкування, рівень інтелектуального, морального розвитку та ін.);

- оцінка відношення до практики, до виконання доручень керівника.

Кожний показник оцінюється за 10-бальною шкалою (*Додаток 7*). Прораховується середній бал і за приблизними нормами для оцінки результатів визначається рівень і оцінка за педагогічну практику.

Форми звітності з педагогічної практики:

- індивідуальний план роботи;
- педагогічний аналіз 3-х занять;
- плани занять з їх методичним забезпеченням (презентацією);
- протоколи взаємовідвідувань занять магістрантів;
- письмовий відгук про педпрактику;
- відгук про практику.

IV. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ МАГІСТРАНТА ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ ТА ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ

Звіт про практику – основний документ, що характеризує роботу магістранта під час практики. Обсяг звіту – не менш 30 сторінок (без списку використаної літератури й додатків). Текст звіту повинен бути відредагований і надруковано через 1,5 інтервалу шрифтом 14 пт **з дотриманням правил оформлення наукових праць.**

Звіт повинен містити наступні основні частини: титульний аркуш (*Додаток 2*), зміст, короткий вступ, в якому повинні бути представлені цілі й завдання практики, виклад основного змісту роботи з поділом на складові частини (розділи, параграфи), висновок (висновки).

До звіту про науково-педагогічну практику повинно бути включене методичне забезпечення проведених занять (докладні конспекти занять, перелік контрольних питань, завдання, тести, кейси, список літератури).

До звіту має бути прикладена ***індивідуальна програма практики*** магістранта (*Додаток 1*) з оцінкою керівника про виконання й ***відгук керівника*** практики.

Звіт про результати проходження науково-педагогічної практики містить опис виконаної роботи. У якості додатка до звіту повинні бути представлені тексти лекцій і плани семінарських занять, складені завдання, кейси і т.д.

Звітні документи по практиці представляються для контролю не ***пізніше п'яти днів*** після закінчення практики (включаючи вихідні й святкові дні) керівникові науково-педагогічної практики. За несвоєчасну здачу документації з науково-педагогічної практики оцінка може бути знижена на 0,5 бала, якщо термін запізнення складає 3 дні, і на 1 бал, якщо термін запізнення складає тиждень. Після захисту звітні документи здаються до відділу магістратури. Усі документи повинні бути надруковані й представлені в окремій папці з титульним аркушем відповідного зразка (*Додаток 2*).

Звіт з науково-педагогічної практики повинен включати:

1. Характеристику, складену керівником практики.

2. Рецензію, складену іншим магістрантом.

3. Звіт про проходження педагогічної практики, який оформляється відповідно до встановлених вимог. У звіті повинні бути відбиті всі види робіт, виконані відповідно до завдання й індивідуального плану педагогічної практики.

У розділі «Навчально-методична робота» слід представити результати аналізу: навчального плану, робочої програми дисципліни, навчального заняття (лекційного й практичного) провідного викладача.

У розділі «Навчальна робота» слід навести сценарій (або план-конспект) навчального заняття, результати самоаналізу проведеного заняття.

У розділі «Організаційно-виховна робота» слід зазначити участь у роботі науково-методичних семінарів кафедри або методичних конференцій, проведенні виховних заходів зі студентами.

До звіту про навчальну практику повинні також входити:

- індивідуальний план науково-педагогічної практики разом з індивідуальним завданням на практику;
- щоденник проходження науково-педагогічної практики.

Основна частина, що містить:

- аналіз психолого-педагогічної літератури по темі;
- опис практичних завдань, розв'язуваних магістрантом у процесі проходження практики;
- опис організації індивідуальної роботи;
- результати аналізу проведення занять викладачами й магістрантами.

Висновок включає:

- опис навичок і вмінь, набутих за період навчальної практиці;
- пропозиції з удосконалювання організації навчальної, методичної й виховної роботи;
- індивідуальні висновки про практичну значимість проведеного науково-педагогічного дослідження.

Список використаних джерел.

Додатки.

V. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРАНТА

Атестація з педагогічної практики магістрантів здійснюється у формі диференційованого заліку (відмінно, добре, задовільно), за допомогою виставляння оцінок за 5-бальною шкалою у відомість і залікову книжку. Оцінка враховує якість представлених магістрантом звітних матеріалів, у яких мають знайти відображення оцінки викладачів за проведені заняття, куратора – за проведену кураторську годину та допомогу у підготовці студентів до участі у загальноінститутських заходів, керівника практики – за проведення факультетського виховного заходу, керівника випускної роботи про якість виконання програми науково-дослідної роботи, якість оформлення звітних матеріалів.

Оцінка за практику виставляється з урахуванням оцінок за педагогічну і науково-дослідну практики, а також за ведення і оформлення звітної документації. Вона має такий же статус, що й оцінки з інших дисциплін навчального плану (прирівнюється до оцінок по дисциплінах теоретичного навчання й ураховується при підведенні підсумків загальної успішності магістрантів).

Студенти магістратури, які не виконали програму практики з поважної причини, направляються на практику повторно, у вільний від навчання час. Студенти магістратури, які не виконали програму практики без поважної причини або, що одержали негативну оцінку, можуть бути відраховані з ХДУ як такі, що мають академічну заборгованість.

VI. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казанчан А. К. Педагогічна практика студентів у Херсонському державному педагогічному університеті : Методичні вказівки / А. К. Казанчан. – Херсон : Айлант, 2002. – 32 с.
2. Шарко В.Д. Педагогічна практика на факультеті фізико-математичних наук та інформаційних технологій : Методичні вказівки / В. Д. Шарко, І. В. Коробова. - Херсон : Вид-во ХДУ, 2003. – 38 с.

VII. ДОДАТКИ

Додаток 1

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Херсонський державний університет
Факультет фізики, математики та інформатики
Кафедра фізики

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

магістерська програма _____

(П. І. Б. магістранта)

Керівник практики _____

(учений ступінь, звання Ф. В. О.)

Херсон 2012

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1. Прізвище _____

2. Ім'я _____

3. По батькові _____

4. Магістерська програма

8. Керівник практики _____
9. Строки практики _____

ІІ. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Тема магістерського дослідження_____

№ п/п	Найменування заходу	Термін виконання
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		

ІІІ. ЩОДЕННИК-ЗВІТ ПРО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

(заповнюється магістрантом самостійно з оцінкою про виконання робіт, виставлених керівником практики)

Період виконання	Короткий зміст виконуваних робіт	Оцінка керівника про виконання

ВИСНОВОК: програму практики_____

(виконав, не виконав)

Керівник практики

_____

(підпис, ініціали, прізвище)

«____» _____ 200__ р.

ІІІ. Відгук

на _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

про проходження науково-дослідної практики в період

з _____по _____ р.р.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Оцінка за науково-дослідну практику _____

Керівник практики

_____
(підпис, ініціали, прізвище)

«__»_____20___р.

Додаток 2

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Херсонський державний університет
Факультет фізики, математики та інформатики
Кафедра фізики

ПРОГРАМА
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ І НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ
МАГІСТРАНТА КАФЕДРИ ФІЗИКИ

_____

(П. І. Б. магістранта)

з _____по _____ р.р.

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

з _____по _____ р.р.

_____

(П. І. Б. магістранта)

Додаток 3

ПЛАН-КОНСПЕКТ ФРАГМЕНТУ ЗАНЯТТЯ, що проводить викладач ВНЗ

1 Викладач, що проводить заняття:

_____

_____

_____

(П.І.П, науковий ступінь, звання)

2 Магістрант_____

(П.І.П)

3 Назва навчальної дисципліни _____

4 Форма заняття (семінар, практичне заняття, лабораторне заняття)_____

5 Контингент (факультет, курс, група)_____

6 Тема заняття_____

_____

7 Частина заняття (1-вступна, 2-основна, 3-заключна)

_____

_____

8 Навчальні завдання_____

_____

9 Зміст фрагмента заняття_____

_____

_____

_____

_____

10 Методи і форми проведення фрагменту заняття_____

_____

11 Активність роботи студентів_____

12 Самооцінка магістранта (труднощі, успіхи)_____

13 Рекомендації провідного викладача (оцінка)_____

_____

_____

Підпис викладача навчальної дисципліни_____

Підпис магістранта_____

Дата відвідування заняття_____

Додаток 4

ПЛАН-КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ

1 Викладач, що відвідує заняття:

_____

(П.І.П, науковий ступінь, звання)

2 Магістрант:

_____

_____

(П.І.П)

3 Назва навчальної дисципліни_____

4 Форма заняття (семінар, практичне заняття, ін.)_____

5 Контингент (факультет, курс, група)_____

6 Тема заняття_____

7 Навчальні завдання_____

_____

_____

8 Зміст заняття_____

_____

_____

_____

_____

9 Методи і форми проведення заняття_____

10 Активність роботи студентів_____

11 Самооцінка магістранта (труднощі, успіхи)_____

12 Рекомендації провідного викладача (оцінка)_____

_____

_____

Підпис викладача навчальної дисципліни_____

Підпис магістранта _____

Дата відвідування заняття _____

Додаток 5

АНАЛІЗ ЗАНЯТТЯ

1 Викладач, що відвідує заняття:
_____
(П.І.П, науковий ступінь, звання)
2 Магістрант:
_____
_____
(П.І.П)
3 Назва навчальної дисципліни_____
4 Форма заняття (семінар, практичне заняття, ін.)_____
5 Контингент (факультет, курс, група)_____
6 Тема заняття_____
7 Навчальні завдання_____
_____
_____
8 Зміст заняття_____
_____
_____
_____
_____
9 Методи і форми проведення заняття_____
10 Активність роботи студентів_____
11.Загальне враження від заняття_____
12.Основні характеристики якості проведення заняття_____
13.Побажання магістранта по проведенню заняття_____
14.Підпис викладача навчальної дисципліни_____
15.Підпис магістранта _____
16.Дата відвідування заняття _____

Додаток 6

ЗВІТ МАГІСТРАНТА
З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1 Магістрант _____
2 Місце проходження педагогічної практики _____
3 Керівник практики _____
4 Назви навчальних дисциплін, з яких проводились заняття _____
5 Виконана робота_____
6 Відповідність індивидуальному плану_____
7 Самооцінка виконаної роботи(труднощі, очікування, успіхи)_____
8 Пропозиції по проведенню практики_____
9. Підпис керівника магістерської програми_____
10. Підпис магістранта_____

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-педагогічна практика припускає оволодіння магістрантами різноманітними видами педагогічної діяльності: гностичної, проектувальної, організаційної, комунікативної, діагностичної, аналітико-оцінної, рефлексивної, дослідницько-творчої.

Зміст і види звітності діяльності магістрантів

Види й зміст робіт	Звітна документація
1.Ознайомлення з матеріально-технічною базою кафедри і методичним забезпеченням навчального процесу.	Запис у щоденнику.
2.Ознайомлення з організацією планування й обліку навчальної роботи на кафедри.	Запис у щоденнику.
3.Ознайомлення з нормативними документами планування.	Запис у щоденнику.
4.Відвідування й аналіз лекційних, семінарських і практичних занять викладачів кафедри.	Аналіз 3-х занять різних типів.
5.Підготовка й проведення лекційних, семінарських і практичних занять (не менш 3-х, одне з них залікове).	Плани занять із їхнім методичним забезпеченням (з використанням сучасних засобів: мультимедійних, аудіо-, відео- та інш.).
6.Робота зі спеціальною науково-методичною літературою.	Картотека літературних джерел з педагогіки й технології професійного навчання.
7.Підготовка анотації на розділ навчального посібника.	Анотація на розділ навчального посібника.
8.Розробка тестових завдань по навчальній темі для оцінювання процесу навчання.	Тести для контролю знань, що набуваються на занятті (з теми).
9.Взаємовідвідування навчальних занять (не менш 5-и).	Протоколи й аналіз ефективності відвіданих занять.
10.Участь у організації роботи кафедри фізики.	Відгуки в характеристиці.

Додаток 7

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ОКРЕМИХ ДОКУМЕНТІВ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

Схема плану заняття:

Затверджую:
Дата проведення:
Тема заняття:
Вид заняття:
Мети й завдання заняття:
Забезпечення:

Етапи заняття	Завдання етапу	Зміст навчального матеріалу	Форми організації навчання	Методи навчання	Зворотний зв'язок і вимірники	Час

Схема аналізу лекційного заняття.

При оцінці якості лекції першорядна увага повинна бути звернена на наступне:

1. Науковість змісту.
2. Виразність і доступність мови.
3. Відповідність способу розгортання тези рівню підготовленості слухачів.
4. Правильність добору матеріалу для даної аудиторії, відповідність програмі.
5. Відповідність засобів активізації уваги й розумової діяльності складу аудиторії.
6. Вплив особистості лектора на аудиторію.

Кожний лектор повинен бути ознайомлений зі схемою аналізу лекції. Знання схеми дає можливість викладачеві-лекторові при підготовці й читанні лекції врахувати всі виділені в ній елементи, усі основні вимоги й добитися більш високої її якості (див. схему).

Схема аналізу лекції

Загальні питання:

1. Присутні:
2. Ф. В. О. викладача -
3. Дата відвідування, час:
4. Спеціальність, предмет:
5. Кількість студентів на лекції -
6. Тема лекції:

№	Що оцінюється	Якісна оцінка	Бали
	1. Зміст		
1.	Науковість	a) відповідно до вимог b) популярно c) ненауково	5 3 2
2.	Проблемність	a) яскраво виражена; b) відсутня;	5 2
3.	Комбінація теоретичного із практичним	a) виражена достатньо; b) представлена частково; c) відсутня;	4 3 2
4.	Доказовість	a) переконливо b) декларативно c) бездоказово	5 3 2

5.	Зв'язок із профілем підготовки фахівця	a) гарна; b) задовільна; c) погана;	5 3 2
6.	Структура лекції	a) чітка; b) розпливчаста; c) безладна;	5 3 2
7.	Виховна спрямованість	a) висока; b) середня; c) низька;	4 3 3
8.	Відповідність навчальній програмі	a) повністю відповідає; b) частково відповідає;	5 3
9.	Використання часу	a) використовується раціонально; b) зайві витрати на організаційні моменти; c) час використовується не раціонально.	5 3 2
	2. Виклад матеріалу лекції		
1.	Метод викладання (переважно)	a) проблемний; b) частково-пошуковий; c) пояснювально-інформаційний;	5 4 3
2.	Використання наочності	a) використовується в повному обсязі; b) використовується недостатньо; c) не використовується;	5 3 2
3.	Володіння матеріалом	a) вільно володіє; b) частково користується конспектом, презентацією; c) матеріал, що викладається, знає слабко, читає по конспекту;	5 3 2
4.	Інноваційність	a) у лекції використовуються останні досягнення науки й практики; b) у лекції, що викладається, є присутнім елемент новизни; c) новизна матеріалу відсутня;	5 4 2
5.	Реакція аудиторії	a) підвищений інтерес b) низький інтерес	4 2
	3. Поведінка викладача		
1.	Манера читання лекції	a) захоплююча; b) захопливість і жвавість виражені яскраво; c) монотонна, нудна;	5 3 2
2.	Культура мови	a) висока; b) середня; c) низька;	5 3 2
3.	Контакт із аудиторією	a) яскраво виражений b) недостатній c) відсутній	5 3 2
4.	Манера тримати себе	a) помірковано виражена міміка й жестикуляція; b) надлишкова міміка й жестикуляція;	5 3 2

		c) метушливість і безладність рухів;	
5.	Зовнішній прояв психічного стану	a) спокій і впевненість b) деяка нервозність c) виражена нервозність	4 3 2
6.	Відношення викладача до слухачів	a) у міру вимогливе; b) занадто суворе; c) байдуже;	4 3 2
7.	Такт викладача	a) тактовний; b) безтактний;	4 2
8.	Зовнішній вигляд	a) охайний; b) неохайний.	4 2

Шкала підсумкової оцінки:

100 – 90 – відмінно;
89 – 90 – добре;
79 – 70 – задовільно;
менш 70 – погано

При оцінці якості лекції, що відвідує магістрант, він підкреслює в схемі якісні й кількісні показники, що відповідають його думці про спостережуваний педагогічний процес. Потім кількісні показники підсумовуються, утворюючи підсумкову оцінку. Безсумнівно, що кожна кількісна оцінка повинна бути аргументована, а при виставлянні підсумкової оцінки доцільно враховувати й загальну картину розв'язку лектором основних освітніх, виховних і розвивальних завдань.

При визначенні підсумкової оцінки прослуханої лекції слід звернути увагу на успішність розв'язку таких важливих вимог, як проблемність, науковість, зв'язок з життям, наявність професійної спрямованості лекції. За умови успішного розв'язку перерахованих вимог до лекції її професійна значимість підвищується.

Схема аналізу семінарського (практичного) заняття

1. Загальні відомості – тип заняття, контингент, місце занять, викладач.
2. Раціональне використання форм, методів, прийомів навчання, спрямованих на ефективне досягнення навчальних цілей заняття.
3. Наявність контакту викладача зі студентами, створення обстановки доброзичливості і вимогливості.
4. Використання на заняттях активних методів навчання, технологій розвитку особистості студента.
5. Забезпечення наступності між темами, видами занять, у відборі навчального матеріалу.
6. Система отримання зворотного зв`язку (опитування, тестування та ін.).
7. Методично обґрунтоване застосування демонстраційного і роздаткового матеріалу.
8. Педагогічна техніка викладача.
9. Загальні висновки про ефективність заняття.

Протоколи взаємовідвідувань (не менше 5)

Дата відвідувань	П.І. П. практиканта	Дисципліна	Ефективність заняття		Загальний висновок
			«+»	«-»	

Діагностика професійної підготовленості до педагогічної діяльності починаючого викладача

Зміст підготовки	Показники оцінки підготовленості викладача	Бали 0, 1, 2, 3
Науково-теоретична підготовка. 1. Знання теоретичних основ науки «Фізика».	1. Орієнтація в меті і завданнях науки. 2. Володіння основними закономірностями науки. 3. Оперування науковою термінологією. 4. Орієнтація у відборі змісту навчання на основі наукових даних, фактів, понять. 5. Розуміння логіки науки.	
2. Знання методів науки «Фізика».	1. Орієнтація в різноманітті методів наукового пізнання. 2. Розуміння сутності методів, використовуваних у науці. 3. Уявлення про можливість використання методів науки у процесі викладання предмета.	
3. Знання історії розвитку науки й сучасних її досягнень.	1. Орієнтація в історії наукових відкриттів. 2. Розуміння необхідності її використання в процесі викладання предмета. 3. Володіння знаннями про сучасні досягнення науки й практики. 4. Уявлення про роль і місце використання цих знань у навчанні.	
Методична підготовка. 1. Знання змісту освіти студентів дисциплін фізичного циклу.	1. Розуміння ролі навчального предмета в системі навчання, виховання й розвитку студентів. 2. Розуміння цілей і завдань навчання студентів з даного навчального предмету. 3. Орієнтація в навчальних планах і програмах викладання навчального предмета. 4. Відбір опорних знань, умінь і навичок, які необхідні для засвоєння нового матеріалу.	
2. Знання методів і прийомів навчання студентів основам фізики у ВНЗ.	1. Розуміння адекватності методів і прийомів навчання цілям і змісту навчального предмету. 2. Орієнтація в різноманітті й цільовій спрямованості різних методів навчання студентів. 3. Розуміння сутності різних методів навчання студентів і специфіки їх використання в процесі викладання навчального предмета. 4. Орієнтація в нових методах і приймах навчання, у нових підходах до використання традиційних методів навчання.	
3. Знання форм організації навчання студентів	1. Розуміння взаємного зв'язку змісту, форм і методів навчання студентів навчальному предмету. 2. Орієнтація в різноманітті й специфіці різних форм організації навчання студентів навчальному предмету. 3. Орієнтація в нових формах організації навчання студентів навчальному предмету, їх сутності й умовах успішного використання у викладанні.	
4. Знання засобів навчання студентів фізиці.	1. Орієнтація в різноманітності, специфіці й умовах використання різних засобів навчання студентів навчальному предмету. 2. Розуміння ролі й функцій засобів навчання в активізації	

	навчально-пізнавальної діяльності студентів і розвитку їх інтересу до навчального предмета, у розв'язку інших педагогічних завдань.	
Психолого-педагогічна підготовка 1. Знання психологічних особливостей студентів	1. Орієнтація в психологічних особливостях студентів і необхідності їх урахування при відборі змісту, форм і методів навчання. 2. Розуміння ролі психодіагностики в розвитку студентів. 3. Орієнтація в діагностичних методах оцінки розвитку різних сторін психіки студентів.	
2. Знання психологічних закономірностей навчання, виховання й розвитку.	1. Розуміння закономірностей пізнання. 2. Орієнтація в компонентах навчання, їх сутності й логічному взаємозв'язку. 3. Розуміння психологічних основ навчання, виховання й розвитку особистості студентів різних вікових груп.	
3. Знання теоретичних основ педагогіки.	1. Розуміння цілей і завдань педагогічних взаємодій зі студентами в процесі їх навчання, виховання й розвитку. 2. Орієнтація в методах педагогічної діагностики рівня навченості й вихованості студентів. 3. Уявлення про психологію занять різних типів і характеристика їх різних етапів. 4. Орієнтація в класифікації методів навчання й характеристика кожного з них.	
4. Знання педагогічних технологій.	1. Розуміння необхідності керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів і місця викладача в цьому процесі. 2. Володіння прийомами планування й організації самостійної й навчальної праці студентів. 3. Орієнтація в змісті контрольно-аналітичної діяльності викладача у процесі професійного навчання студентів. 4. Володіння прийомами педагогічної техніки.	

Обробка результатів:

ДО – загальна професійна підготовка;
ДО1 – науково-теоретична підготовка;
ДО2 – науково-методична підготовка;
ДО3 – психолого-педагогічна підготовка;
S – сума балів.

ДО1 = S : (12 х 3); ДО2 = S : (13 х 3); ДО3 = S : (14 х 3);

ДО = (ДО1+ ДО2+ ДО3) : 3

Оптимальний рівень – до 0,8 балів;
Припустимий рівень – до 0,6 балів;
Критичний рівень – до 0,3 балів.

Визначте свій резерв і сформулюйте, перелік заходів, які необхідні для удосконалення.
Мені необхідно: _____

ОЦІННИЙ АРКУШ

магістранта_____ П.І.Б. _____

Г-1	Г-2	П-1	П-2	П-3	П-4	П-5	Сума	Середній бал	Рівень	Оцінка

Показники оцінки:

· **Г 1**-оцінка психологічної готовності магістранта до роботи в сучасних умовах (оцінюються мотиви, що рухають дослідником у роботі, його розуміння цілей і завдань, що коштують перед сучасним менеджментом).

· **Г-2**-оцінка технологічної готовності магістранта до роботи в сучасних умовах (оцінюється загальна дидактична, методична, технічна підготовка до проведення наукових досліджень).

· **П-1**-оцінка умінь планувати свою діяльність (враховується уміння магістранта прогнозувати результати своєї діяльності, враховувати реальні можливості і резерви, які можна залучити для реалізації наміченого).

· **П-2**-оцінка дослідницької діяльності магістранта (виконання експериментальних і дослідницьких програм, ступінь самостійності, якість обробки отриманих даних, їх інтерпретація, досягнення цілі).

· **П-3**-оцінка роботи магістранта над підвищенням свого професійного рівня (оцінюється пошук ефективних методик і технологій дослідження).

· **П-4**-оцінюються особистісні якості магістранта (культура спілкування, рівень інтелектуального, морального розвитку та ін.)

· **П-5**-оцінка ставлення до своїх обов`язків під час практики, до виконання доручень керівника.

Кожний показник оцінюється за 10-бальною шкалою. Визначається середній бал і за визначеними нормами розраховується оцінка результатів і визначається рівень і оцінка за науково-педагогічну практику.

Приблизні норми для оцінки результатів

Рівень	Бали	Оцінка
Оптимальний	8,5-10	5
Припустимий	5,5-8,4	4
Критичний	5,4-3,5	3
Неприпустимий	3,4-1,0	2

Навчальне видання

(українською мовою)

Шарко Валентина Дмитрівна
Коробова Ірина Володимирівна

НАУКОВО-ДОСЛІДНА І ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА МАГІСТРАНТІВ: ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ

Навчально-методичний посібник
для студентів напряму підготовки «Фізика*»
денної, заочної та екстернатної форм навчання

Рецензент

Відповідальний
за випуск